

Rekreasyonel Olanaklara Yönelik Beklentilerin Sağlıklı Kentler Yönüyle İrdelenmesi, Aydın Kenti Örneği

Investigation Of The User Expectations For Recreational Opportunities From The Healthy Cities' Point Of View, Example Of The City Of Aydın

Bülent DENİZ¹, Çiğdem KILIÇASLAN¹, Fulya KOŞAN¹

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

ÖZ

Amaç: Rekreasyon en genel tanımıyla, insanların fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü geri kazanmak için isteyerek yaptıkları aktivitelerdir. Rekreasyonel aktiviteler bireylerin serbest zamanlarında sosyalleşmelerine, çevreleri ile olumlu ilişkiler kurmalarına ve kendilerini geliştirmelerine olanak sağlar. Kentler yaşayanlara bu olanakları sunabildiği ölçüde yaşanabilir olmaktadır. Sağlıklı kent insanlara fiziksel ve zihinsel açıdan elverişli ve yaşanabilir ortamlar sunar. Araştırmanın amacı, Aydın kentinin daha yaşanabilir ve sağlıklı bir kent olması adına, kent içi ve yakın çevresindeki mevcut rekreasyonel faaliyetleri belirlemek, kentlilerin beklentilerini ölçmek ve olası rekreasyonel faaliyetler için öneriler sunmaktır.

Yöntem: Araştırma materyali, Aydın Kenti ve yakın çevresindeki rekreasyon alanları ve bu alanları kullanan kullanıcılardan oluşturmaktadır. Araştırmada, yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiş, Aydın kent merkezindeki yoğun olarak kullanılan rekreasyon alanlarına yönelik beklentiler ölçülmüştür.

Bulgular: Araştırma kapsamında, yaygın olarak tercih edilen rekreasyonel aktiviteler belirlenmiş ve tanımlanmıştır. Aydın kentinin nüfusu ve sosyal yapısı göz önünde bulundurularak kentlilerin rekreasyonel aktivitelere yönelik beklentilerini ölçmek amacıyla anket çalışması yürütülmüştür. Anket çalışması ve arazi gözlemlerinden elde edilen veriler yardımıyla mevcut aktivitelerin yeterliliği ve olası aktivitelere yönelik beklentiler değerlendirilmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda, mevcut rekreasyonel aktivite türleri belirlenmiş, ancak bu alanların, bireylerin gereksinimlerini yeterince karşılamadığı görülmüştür. Yapılan anket sonucunda, Aydın kentinin daha yaşanabilir ve sağlıklı olması adına, kentlilerin farklı rekreasyonel aktivite gereksinimlerine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlıklı Kent, Rekreasyon, Rekreasyonel Aktivite, Kullanıcı Beklentileri, Aydın, Türkiye

ABSTRACT

Objective: Recreation is, mostly defined as the activities that people intentionally do to regain their physical and spiritual integrity. Recreational activities enable individuals to socialize in their free time, establish positive relationships with their surroundings and improve themselves. Cities could be described as healthy and liveable as they provide appropriate opportunities. Healthy cities provide liveable environments in terms of physical and mental well-being. The aim of this study is to determine the current recreational activities in the City of Aydın and its vicinity in order to make the city more liveable and healthy, to measure the expectations of the residents and to offer suggestions for possible recreational activities.

Methods: The research material consists of recreation areas in Aydın City and its vicinity and the users who use these areas. In the research, face-to-face survey study was conducted and expectations for recreational areas which are used densely in the centre of Aydın were measured.

Results: Within the scope of the research, widely preferred recreational activities have been identified. Considering the population and social structure of the City of Aydın, a survey was conducted in order to measure the expectations of the people for recreational activities. The data from the survey study and field observations were used to assess the adequacy of existing activities and the expectations for possible activities.

Sorumlu Yazar: Bülent Deniz

Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Aydın, TÜRKİYE
bdeniz@adu.edu.tr

Geliş Tarihi: 06.11.2018 – Kabul Tarihi: 30.01.2019

*Bu çalışma 26-28/10/2018 tarihinde düzenlenen Uluslararası Tarım, Çevre ve Sağlık Kongresi'nde (ICAEH) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Conclusion: As a result of the research, existing recreational activity types in the City of Aydın and its vicinity has been determined, yet these areas have not seemed to adequately meet the requirements of the individuals. As a result of the survey, suggestions were made in order to meet the expectations of the users about the recreational activities and to make the city of Aydın more liveable and healthy.

Key Words: Healthy City, Recreation, Recreational Activity, User Expectations, Aydın, Turkey

1. GİRİŞ

Rekreasyon; insanların bozulan fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü, dilediği aktiviteleri yaparak geri kazanmaları olarak tanımlanabilir (1). Bu aktiviteler katılanların gönüllü olarak seçtiği ve serbest zamanını değerlendirdiği etkinlikleri kapsar (2). Dünyada nüfus ve şehirleşme arttıkça insanların açık hava ve doğa ile olan bağlantıları da azalmakta ve bozulan ya da gerileyen ruhsal ve bedensel sağlıklarını geri kazanmak için kısa ya da uzun süreli açık hava aktivitelerine bir başka deyişle rekreasyonel aktiviteler ihtiyacı duymaktadırlar. Bu durum endüstrileşmiş ve kentleşmiş alanlarda yaşayanlar için daha da önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır (3). Bireylerin sağlığı yaşadıkları ortamla doğrudan ilgilidir. Sağlık; fiziksel, zihinsel ve sosyal esenlik halidir. Sağlıklı kent, “kentteki önemli değerleri yenilemek ve yeni mekânlar yaratmak”, “kentin ulaşımında, konut alanlarında, yeşil alanlarında yeni, iyi fiziksel alanlar oluşturmak”, “sosyal bütünleşmeyi geliştirmek”, “toplumun gelişmesine ortam sağlamak”, arkadaşları ile görüşebilme, yeme-içme ihtiyacını sağlayabilme, güvenli ve özgür bir biçimde yasama eylemlerini gerçekleştirmek” şeklinde tanımlanabilmektedir. Kısaca sağlıklı kent yaşanabilir bir kent kavramının anlattığı tüm öğeleri içermektedir (4). İnsanlar dış mekânlarda birçok aktiviteyi barındıran, rekreasyon alanlarında vakit geçirmekte ve serbest zamanlarını değerlendirmektedir Yaşanabilir bir çevre oluşturmak adına rekreasyon alanlarının insanların beklentilerini karşılayabilir düzeyde planlanıp, tasarlanması gerektiği aşikardır.

Kentlerde yaşayan insanların sağlığı, yaşam ve çalışma koşullarından; fiziksel ve sosyoekonomik çevreden; bakım hizmetlerinin kalitesi ve ulaşılabilirliğinden etkilenmektedir (4).

Nitekim ekonomik gelişmişlik seviyesi de rekreasyon ihtiyacı ve rekreasyonun niteliği üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Avcılık, doğa yürüyüşü ve tırmanış buna verilecek güzel örneklerdir. Bu faaliyetler ekonominin gelişmediği toplumlarda ya da eski zamanlarda hayatta kalmak için yapılan zorunlu faaliyetlerken günümüzde gelişmiş ekonomilerin olduğu toplumlarda ise tamamen bir rekreatif faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Rekreasyonel faaliyetler; aktif ya da pasif, grup ya da bireysel olarak; spor, kültürel etkinlikler, doğayı deneyimlemek, gezi, eğlence, zevk veren olay ve resmi olmayan eğitime katılmayı kapsayabilir. Rekreasyona yönelik tanımlara paralel olarak, aktivitelerin katılanlara mutluluk, tatmin, yaratıcılık, ruhsal denge, karakter, rekabet etme gücü, ruhsal ve fiziksel iyileşme, özgürlük hissi ve daha geniş dünya görüşü kazandırması gerektiği ortaya çıkmaktadır (5). Bireylerin rekreasyonel faaliyette bulunmak için; stresten kurtulma, sosyalleşmek, fiziksel egzersiz, temiz hava, piknik, av ya da köpeğini gezdirmek gibi daha birçok neden sıralanabilir. Bireyler bunlardan biri ya da aynı anda birkaçı için rekreasyon ihtiyacı hissedebilirler ya da bu gerekçeler zamanla değişebilir. Ancak temelde yatan sebep çoğu zaman değişmemektedir: Kentin getirdiği sıkıntılardan uzaklaşmak, bedensel faaliyette bulunmak, doğaya yakın olmak, arkadaşlarla birlikte olmak ya da yalnız kalmak. Tüm bunların da temelinde yatan en önemli etken günlük rutinin dışına çıkarak “her şeyden uzaklaşarak” zihinsel yenilemenin

sağlanmasıdır. Nihai olarak rekreasyonun en temel işlevi zihinsel yenilenme yoluyla bireylerin kendilerini daha iyi hissetmeleridir.

Rekreasyonun sadece bireyler açısından değil; toplumsal, sağlık, çevre ve ekonomik faydaları her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır (6, 7, 8). Rekreasyonel faaliyetler toplumun yaş, gelir gurubu, sosyal sınıf gibi farklı katmanlarına ait bireyleri bir araya getirerek sosyal iletişim ve dayanışmayı arttırmaktadır. Rekreasyonel faaliyetlerin insanların fiziksel ve mental sağlıkları üzerindeki olumlu etkileri hâlihazırda rekreasyonun başlıca faydasıdır. Özellikle doğaya ve doğal alanlara dayanan rekreasyonel faaliyetler bireylerin çevre bilinci, çevre duyarlılığı ve çevre sorunları konularındaki farkındalığını arttırmaktadır. Rekreasyon; yapıldığı yere, niteliğine ve hitap ettiği kitleye bağlı olarak dönemsel veya uzun devreli olarak yerel ya da ulusal ekonominin önemli bir parçası olabilmektedir.

Rekreasyon alanlarının varlığı kentleri daha yaşanabilir hale getiren en önemli unsurlardandır. Özellikle gelişmiş ülkelerde nüfus artışına paralel olarak yeni rekreasyon alanları planlanmakta ve kentlilerin bu yöndeki ihtiyaçları dikkate alınmaktadır (9). Aydın kenti 2012 yılında büyükşehir statüsü kazanmıştır. Buna paralel olarak kent nüfusu ve kentsel yoğunluk her geçen gün artmakta ve kent sakinlerinin ihtiyaçları da çeşitlenmektedir. Çağımızda hem kentte yaşamının getirdiği zorluklar hem de insanların gelir düzeylerindeki artış ve sosyal yaşamlarındaki gelişmeler bireylerin daha fazla ve çeşitli rekreasyon olanaklarına erişim konusundaki beklentilerini arttırmıştır. Bu araştırmanın amacı Aydın kentinin daha yaşanabilir ve sağlıklı olması adına kent içi ve yakın çevresindeki mevcut rekreasyonel faaliyetleri belirlemek, kentlilerin beklentilerini ölçmek ve olası rekreasyonel faaliyetler için öneriler sunmaktır.

2. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Anket Araştırma; Aydın Kenti'nde gerçekleştirilmiştir. Araştırma materyali, Aydın Kenti ve yakın çevresinde yer alan rekreasyon alanları ve bu rekreasyon alanlarını kullanan kullanıcılardan oluşturmaktadır.

Aydın Kenti Ege Bölgesinde yer almakta olup, 27047'40'' ile 27053'52'' Doğu boylamlarıyla 37052'2'' ile 37048'51'' Kuzey enlemleri arasındadır. Kent, Büyük Menderes Vadisinin Kuzeyi ile Aydın Dağlarının Güney eteği arasında yer almaktadır. 2017 yılı "Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi"ne göre; Aydın ili nüfusu 1.080.839 ve araştırmanın gerçekleştirildiği Efeler İlçesinin nüfusu ise 287.518'dir (10). Gerçekleştirilen bu çalışmayla, kullanıcıların en çok tercih ettikleri rekreasyonel aktivite tiplerini belirlemek, Aydın Kenti ve yakın çevresindeki rekreasyon alanlarına yönelik tercih ve beklentileri ortaya koymak, kent içi ve yakın çevresindeki rekreasyon alanlarının mevcut durumu hakkında kentlilerin görüşlerini belirlemek ve olası rekreasyonel faaliyetler için öneriler sunmak amaçlanmıştır.

Araştırmada yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Rekreasyon alanlarının sınıflandırılmasında Özkan (2001)'den yararlanılmıştır (11). Bu sınıflandırmaya göre; Aydın kent merkezinde var olan ve yoğun olarak kullanılan rekreasyon alanları belirlenmiş ve kentlilerin rekreasyon alanlarına yönelik beklentiler ölçülmüştür.

Anket yapılacak kişi sayısının belirlenmesinde, 2017 yılı Efeler İlçesi nüfusu esas alınmıştır (287.518'dir).

$n = Z^2 \pi (1-\pi) N / Z^2 \pi (1-\pi) + (p-\pi)^2 (N-1)$ formülünden yararlanılarak kişi sayısı hesaplanmış ve toplam 100 kişiyle anket gerçekleştirilmiştir. Ankete katılanlar, tesadüfî örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir (12). Anket formu, Tablo 1’de belirtildiği gibi 4 ana başlıktan oluşmuştur.

Tablo 1. Anket formu içeriği

A. Anket Kullanıcı Profili	
B. Rekreasyon Alanlarının Kullanım Durumu	
Anket Soruları	1. Rekreasyon alanlarını kullanma sıklığı
	2. Rekreasyon alanlarına ulaşım durumunuz nedir?
	3. Serbest zamanlarınızda en çok hangi aktiviteleri gerçekleştirirsiniz?
C. Rekreasyon Alanlarının Tercih Durumu	
Anket Soruları	4. Rekreasyon alanlarını kullanım amacınız nedir?
	5. Kent içi ve yakın çevresinde tercih ettiğiniz rekreasyon alanlarını belirtiniz.
D. Rekreasyon Alanlarına Yönelik Görüş ve Beklentiler	
Anket Soruları	6. Kent içi ve yakın çevresindeki rekreasyon alanları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
	7. Kent içi ve yakın çevresinde olmasını istediğiniz rekreasyon alanlarını belirtiniz.

3. BULGULAR

Araştırmada, Aydın Kenti ve yakın çevresinde yer alan rekreasyon alanları ve bu rekreasyon alanlarına yönelik beklentiler, 100 kişiyle gerçekleştirilen anket çalışmasıyla belirlenmiştir.

Kullanıcı profili

Çalışmanın birinci aşaması, kullanıcı profilini belirlemeye yöneliktir (Tablo 2). Buna göre; Ankete katılanların %56’sı kadın, %44 ise erkektir. Yaş aralığı irdelendiğinde, 19 -35 yaş arası (%59) dikkati çekmektedir. Bu oranı % 26 ile 36 – 55 yaş arasındaki anketörler takip etmektedir. Üniversite mezunu olanlar, %61 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Meslek gruplarının dağılımı incelendiğinde özel sektörde çalışanlar %31 ile en büyük orana sahiptir. Bu sayıyı %28 ile öğrenci grubu takip etmektedir

Tablo 2. Kullanıcı Profili

A. Kullanıcı Profili		Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	56
	Erkek	44
Yaş	18 yaş ve altı	5
	19-35	59
	36-55	26

Tablo 2. Kullanıcı Profili (devam)

Öğrenim durumu	56 ve üzeri	10
	İlköğretim	9
	Ortaokul	5
	Lise	25
	Üniversite	61
Meslek	Devlet memuru	20
	Özel sektör	31
	Öğrenci	28
	İşçi	4
	Emekli	12
	Ev hanımı	5

Rekreasyon alanlarını kullanım durumu

Rekreasyon alanlarını kullanım sıklığı, alanlara ulaşım durumu ve serbest zamanlarda gerçekleştirilen aktivitelere yönelik bulgular bu başlık altında verilmiştir (Tablo 3).

Buna göre; katılımcıların büyük çoğunluğu, rekreasyon alanlarını 15 günde 1 defa kullandıklarını belirtmiştir (%29). Bu durumu haftada 1-2 defa seçeneği %26 ile takip etmektedir. Rekreasyon alanlarına ulaşım ise çoğunlukla özel araçlarla (%48) sağlanmaktadır. %36 ile yaya olarak erişim ikinci sırada gelmektedir. Serbest zamanın değerlendirilmesi sorusunda katılımcılara birden fazla tercih yapabilme olanağı tanınmıştır. Buna göre serbest zamanın değerlendirilmesinde “Evde/bahçede vakit geçirme” seçeneği 100 kişiden 58 kişi tarafından en üst düzeyde tercih edilmiştir. Bu seçeneği 42 tercih ile “Alışveriş merkezlerine gitme”, 41 tercih ile “Kahve/kafeterya benzeri yerlerde vakit geçirme” ve 34 tercih ile “Kitap okuma” takip etmektedir.

Tablo 3. Rekreasyon alanlarının kullanım durumu

B. Rekreasyon Alanlarının Kullanım Durumu		Yüzde (%)
Rekreasyon alanlarını kullanım sıklığınız nedir?	Haftada 2’den çok	23
	Haftada 1 – 2 defa	26
	15 günde 1	29
	Ayda 1	22
Rekreasyon alanlarına ulaşım durumunuz nedir?	Yaya	36
	Bisiklet	4
	Toplu taşıma	12
	Özel araç	48
Serbest zamanlarınızda en çok hangi aktiviteyi gerçekleştirirsiniz?	Rekreasyonel aktivite	Tercih sıklığı
	Evde/bahçede vakit geçiririm.	58

Tablo 3. Rekreasyon alanlarının kullanım durumu (devam)

Alışveriş merkezlerine giderim.	42
Kahve/kafeterya benzeri yerlerde vakit geçiririm.	41
Kitap okurum.	34
Parka giderim.	28
TV seyredirim.	26
Yürüyüş/koşu	26
Kent çevresinde piknik yaparım.	18
Spor yaparım.	17
Tiyatro–sinemaya gitmek	4
Doğa sporları	3
El sanatlarıyla uğraşırım.	2

Rekreasyon alanlarını tercih durumu

Rekreasyon alanlarını kullanım amacı ve tercih etme durumuna yönelik bulgular bu başlık altında verilmiştir (Tablo 4).

Rekreasyon alanlarını kullanım amacına yönelik, katılımcılara birden fazla tercih yapabilme olanağı tanınmıştır. Buna göre; arkadaşlarla birlikte olma seçeneği 100 kişiden 58’i tarafından en çok tercih edilerek öne çıkmaktadır. Bu seçeneği sırasıyla, 56 tercihle “Vakit geçirmek”, 45 tercihle “Zihinsel dinlenme amaçlı kullanım” takip etmektedir.

Kent içi ve yakın çevresindeki rekreasyon alanlarını tercih etme durumu 5’li Likert ölçeğinden yararlanılarak belirlenmiştir. Buna göre; insanların en çok Adnan Menderes Bulvarı’nda zamanlarını değerlendirdikleri görülmektedir. Bu sorudaki “Tercih ediyorum” ve “Kesinlikle tercih ediyorum” seçenekleri sırasıyla %60 ve %25 olmak üzere toplamda %85 olarak belirlenmiştir. Alışveriş merkezleri yine yüksek oranda tercih edilmiştir. Bu sorudaki “Tercih ediyorum” (%55) ve “Kesinlikle tercih ediyorum” (%29) seçenekleri %84 gibi bir toplama sahiptir. Yürüyüş yolları ise %28 “Tercih etmiyorum” ve %14 “Kesinlikle tercih etmiyorum” seçenekleri ile en az tercih edilen rekreasyon alanları olarak göze çarpmaktadır. Pınarbaşı mesire alanı toplamda %40 tercih edilmeme durumu ile (%31 “Tercih etmiyorum” ve %9 “Kesinlikle tercih etmiyorum”) en az tercih edilen ikinci rekreasyon alanı olarak görülmektedir.

Tablo 4. Rekreasyon Alanlarını Tercih Durumu

C. Rekreasyon Alanlarının Tercih Durumu	Tercih sıklığı
Arkadaşlarla birlikte olmak için (Sosyal birliktelik)	58
Rekreasyon alanlarını kullanım amacınız nedir?	
Vakit geçirmek	56
Zihinsel dinlenme amaçlı	45
Spor yapmak için	17

Kent içi ve yakın çevresinde tercih ettiğiniz rekreasyon alanlarınızı belirtiniz.

Tablo 4. Rekreasyon Alanlarını Tercih Durumu (devam)

Rekreasyon alanları	Kesinlikle tercih etmiyorum	Tercih etmiyorum	Kararsızım	Tercih ediyorum	Kesinlikle tercih ediyorum
Kent içindeki parklar	2	24	9	51	14
Kent Meydanı	6	14	9	53	18
Adnan Menderes Bulvarı	2	7	6	60	25
Alışveriş merkezleri	2	11	3	55	29
Yürüyüş yolları	14	28	17	32	9
Kent yakın çevresi kahvaltı alanları	6	23	10	50	11
Yeme içme mekânları	4	15	6	56	19
Pınarbaşı Mesire Alanı	9	31	22	29	9

Rekreasyon alanlarına yönelik görüş ve beklentiler

Rekreasyon alanları hakkında görüş ve beklentilere yönelik bulgular Tablo 5’de verilmiştir. Buna göre; katılımcılar, rekreasyon alanlarını sayı olarak oldukça yetersiz bulmuştur. Bu seçeneklerdeki “Hiç katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” şıkları sırasıyla %37 ve %43 olmak üzere toplamda %80 olarak belirlenmiştir. Rekreasyon alanlarının çeşitliliği de toplamda %79 gibi yüksek bir oranla yetersiz bulunmuştur (Hiç katılmıyorum: %38, Katılmıyorum: %41). Ulaşım olanakları ise genel olarak yeterli bulunmuştur. Katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçenekleri sırasıyla %50 ve %5’dir.

İnsanların kent içi ve yakın çevresinde olmasını istedikleri rekreasyon alanlarının başında ise kent parkı gelmektedir (29 kişi). Piknik alanlarının olması da en çok talep edilen rekreasyon alanlarından biri olarak ön plana çıkmaktadır (27 kişi). Bu iki rekreasyon alanını 14 kişi ile yürüyüş/koşu yolu ve kamp alanı takip etmektedir.

Tablo 5. Rekreasyon alanlarını tercih durumu

D. Rekreasyon Alanlarına Yönelik Görüş ve Beklentiler					
Kent içi ve yakın çevresindeki rekreasyon alanları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?					
Rekreasyon alanları	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Sayı olarak yeterlidir.	37	43	7	12	1
Çeşitlilik olarak yeterlidir.	38	41	9	11	1
Nitelik açısından yeterlidir.	24	44	12	20	0
Ulaşım olanakları yeterlidir.	10	22	13	50	5
Rekreasyon alanları bakımlıdır.	27	30	22	21	0
Rekreasyon alanları güvenlidir.	18	26	29	26	1
Kent içi ve yakın çevresinde olmasını istediğiniz rekreasyon alanlarını belirtiniz.					Tercih sıklığı
Kent parkı					29

Tablo 5. Rekreasyon alanlarını tercih durumu (devam)

Piknik alanı	27
Yürüyüş / koşu yolu	14
Kamp alanı	14
Macera parkı	12
Fuar/sergi alanı	11
Çocuk oyun alanı	10
Bisiklet yolu	7
Moto- spor alanları	7
Botanik bahçesi	5
Paint ball sahası	5
Hayvanat bahçesi	5
Yüzme havuzu/gölet	4
Atlı gezinti/hipodrom alanı	3
Spor alanları	3
Lunapark	3
Tematik parklar	2
Açık hava müzesi	2
Açık hava sineması	2

4. TARTIŞMA

Gerçekleştirilen bu çalışmayla, Aydın Kentinde yaşayanların en çok tercih ettikleri rekreasyonel aktivite tipleri belirlenmiş, sağlıklı ve yaşanabilir bir kent olma adına Aydın Kenti ve yakın çevresindeki rekreasyon alanlarına yönelik tercih ve beklentiler ortaya konmuştur. Kent içi ve yakın çevresindeki rekreasyon alanlarının mevcut durumu hakkında kentlilerin görüşleri değerlendirilerek, rekreasyonel faaliyetler için alternatifler sunulmuştur.

İnsanların kent yakın çevresindeki rekreasyon alanlarına 15 günde bir defa ve genellikle özel araçlarıyla ulaştıkları belirlenmiştir. Kent içerisinde ise, genellikle yaya erişiminin tercih edildiği görülmektedir. İnsanların serbest zamanlarını ise genelde evde / bahçede, alışveriş merkezlerinde ya da kahve kafeterya vb. mekânlarda geçirdikleri görülmektedir. Bu durum, insanların açık alanlardan çok kapalı alanlarda vakit geçirdiğini de göstermektedir. Alışveriş merkezlerinin çeşitli rekreasyonel aktiviteleri bir arada sunuyor olması, diğer rekreasyon alanlarına göre insanların sosyalleşmelerine daha fazla olanak sağlamasına neden olmakta ve bu durum, alışveriş merkezlerinin çekiciliğini arttırmaktadır. Aydın Kent halkının alışveriş merkezlerine gitmeyi önemli bir serbest zaman aktivitesi olarak görmesindeki temel etken, alışveriş merkezine alternatif mekanların kent içerisinde kısıtlı olması olarak değerlendirilebilir.

Rekreasyon alanlarının kullanım durumunda bir diğer dikkat çeken özellik ise sırasıyla ilk dört tercihte “Evde/bahçede vakit geçirmek”, “Alışveriş merkezlerine gitmek”, “Kahve/kafeterya benzeri yerlerde vakit geçirmek” ve “Kitap okumak” yer alıyor olmasıdır. Bu rekreasyonel faaliyetlerin ortak özellikleri tamamının da pasif rekreasyon gurubunda yer alıyor olmasıdır. Yürüyüş, koşu, spor yapmak ve doğa sporları gibi aktif rekreasyon faaliyetleri ise listenin sonlarında yer almıştır. Kent içi ve yakın çevresinde olmasını istediğiniz rekreasyon alanları sorulduğunda ise yürüyüş, koşu yolu, macera parkı, çocuk oyun alanı, bisiklet yolu, moto-spor alanları gibi aktif rekreasyon faaliyetleri listenin üst sıralarında görülmüştür. Bu durum farklı şekillerde açıklanabilir. Birincisi kentteki mevcut aktif rekreasyon alanlarının nitelik olarak düşük olması ve bu nedenle tercih edilmemesi. İkincisi Bu tür rekreasyon alanlarının kentte yeterince bulunmaması ya da erişimlerdeki olumsuzluklar. Üçüncü gerekçe ise bireylerin aktif rekreasyona istekli olması ancak bu yönde kararlılık göstermemeleridir. Her koşulda da aktif rekreasyon faaliyetlerinin, bireylerin fiziksel ve ruhsal yapıları üzerindeki son derece olumlu katkıları göz önünde bulundurulmalı ve kentlilere bu tür faaliyetler gerçekleştirebilmeleri için daha çok olanak sağlanmalıdır.

Benzer şekilde, kent içerisindeki yürüme yollarının, spor alanlarının vb. alanların kısıtlılığı ve kentteki trafik yoğunluğu gibi gerekçeler insanları evde daha fazla vakit geçirmeye yönlendirmektedir.

Anketin rekreasyon alanlarını tercih durumu kısmında bireylerin bu alanları kullanmaktaki en önemli amaçlarının arkadaşları ile birlikte olmak ve sosyalleşmek olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, özellikle yeni oluşturulacak rekreasyon alanlarında, insanların grup halinde birlikte hareket edebilecekleri mekanların tasarlanması gerektiği göz ardı edilmemelidir.

Aydın Kentinin kimliğini oluşturan en önemli mekânlardan birisi de Adnan Menderes Bulvarıdır. Bulvar, yaya yolunun genişliği, araç yolu ile yaya yolunun birbirinden bitkisel kuşakla ayrılmış olması, binaların altında yer alan dükkânlar nedeniyle alışveriş olanakları sunması, yeme içme mekanlarını barındırması, önemli mekanlara yakınlığı, kent meydanının bulvar üzerinde olması ve bulvarın yürüyüş mesafesi içerisinde olması vb. nedenlerle yoğun olarak kullanılmakta, bu durum Bulvarın kentin en yaşayan mekanı olarak ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Bu nedenle rekreasyon alanları içerisinde Adnan Menderes Bulvarı dikkat çekici bir şekilde en çok tercih edilen alan olma özelliğini göstermiştir. Buna karşın, kentin kirli havası ve trafik yoğunluğu içerisinde sınırlı kalan yürüyüş yollarının ise yeterince tercih edilmediği görülmektedir. Bu durum, yürüyüş yollarının daha uzun mesafeli, insanların temiz havayı soluyabilecekleri ve spor amaçlı kullanabilecekleri şekilde tasarlanması gerektiğinin de göstergesidir. Kent içerisinde, Adnan Menderes Bulvarı'na alternatif olabilecek benzer şekilde, yayaların rahat hareketine de olanak sağlayan kentsel tasarımlara gereksinim duyulurken, yürüyüş yolu güzergahlarına da alternatif bulunması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Kent içi ve yakın çevresinde tercih ettiğiniz rekreasyon alanları sorusunda bir diğer dikkati çeken sonuç ise Pınarbaşı mesire alanı hakkında “Kesinlikle tercih etmiyorum” (%9) ve “Tercih etmiyorum” (%31) şeklinde %40 oranında olumsuz görüş bildirilmiş olmasıdır. Pınarbaşı mesire alanı kent içinde yer almakta, oldukça geniş bir alanı kaplamakta ve sahip olduğu doğal yapısıyla öne çıkmaktadır. Aydın kent merkezinde yer alıp bu kadar önemli bir potansiyeli bulunan bir alanın rekreasyonel faaliyetler açısından en az tercih edilen alanlardan birisi olması mutlaka üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu alan kentlilerin rekreasyonel

ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde tekrar gözden geçirilmeli, rekreasyonel faaliyetler çeşitlendirilmeli, nitelikleri arttırılmalı ve sahip olduğu doğal yapı olabildiğince öne çıkarılmalıdır.

Kent içi ve yakın çevresindeki rekreasyon alanları kent halkı tarafından nitelik ve nicelik yönüyle genelde yetersiz bulunmuştur. Kent içerisinde yer alan özellikle park vb. alanların genelde çok küçük ve birbiriyle bağlantısının kurulmamış olması, sahip oldukları rekreasyonel aktivite olanaklarının kısıtlı olması ve bu gibi alanların yeterince bakımlı olmaması, kullanımını azaltmakta dolayısıyla tercih edilme oranını düşürmektedir. Cep parkı ve mahalle parkı gibi rekreasyon olanaklarının kısıtlı olduğu parklar yerine, kent halkının tümüne hitap edebilecek, aktif ve pasif rekreasyonel kullanımlara olanak sağlayan kent parkının ankete katılanlar tarafından da en çok istenilen rekreasyon alanı olması bu durumun göstergesidir.

“Piknik yapmanın” Türk halkı için önemli bir rekreasyonel aktivite olduğu aşikardır. Aydın kenti yakın çevresinin kırsal rekreasyon için oldukça elverişli olmasına karşın tasarlanmış piknik alanlarının kısıtlı olması ve beklentiyi karşılamaması, insanların en çok olmasını istedikleri rekreasyon alanlarının içerisinde piknik alanlarının ön plana çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle, piknik ve kamping alanları oluşturularak insanların dış mekanda serbest zamanlarını daha fazla geçirmeleri sağlanmalıdır.

Bunun dışında ankete katılanlar tarafından birçok alternatif rekreasyon alanı önerilmiştir. Bu durum, kentteki rekreasyonel alanların çeşitlilik açısından yetersiz olduğunu da göstermektedir. Sağlıklı ve yaşanabilir kentler sakinlerine sundukları imkanlar ve fiziki mekanların kaliteleri ile de ölçülmektedir. Kentlerde bu tür alanların varlığı kentlilerin bedensel ve ruhsal bütünlüğü üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

Aydın kenti ve yakın çevresi rekreasyonel aktivitelere uygun birçok doğal ve kültürel alana sahipken, mevcut rekreasyonel imkanların oldukça sınırlı olması düşündürücüdür. Aydın kentinde nüfus ve gelir düzeyi artarken kentlilerin sosyal yaşamlarındaki beklentiler de çeşitlenmiş ve artmıştır. Buna karşılık bu talepler, rekreasyon imkanlarının artması ve çeşitlenmesi anlamında fiziki mekanların değişimi ve dönüşümüne yeterince yansımamıştır. Bu durum nitel ve nicel olarak yeni rekreasyon alanlarına olan gereksinimi her geçen gün arttırmaktadır. Bu durum insanları serbest zamanlarında dışarıda olmak yerine, evde vakit geçirmeye yöneltmektedir. Ancak şu da unutulmamalıdır; insanların bozulan bütünlüğüne dilediği aktivitelerle ulaşabilmesi için o aktiviteleri gerçekleştirebileceği mekanların, sayı, çeşitlilik ve niteliklerinin arttırılması gerekmektedir. Sonuç olarak; sağlıklı bir toplumun oluşturulması için sağlıklı bir çevre ve kente gereksinim vardır.

KAYNAKLAR

1. Özkan, B. (1983). Kıyı rekreasyonu değerlendirme ölçütleri ve bunlara ilişkin yöntemin Kuzey Ege kıyılarında uygulanması üzerinde araştırmalar. TÜBİTAK Doğa Tarım ve Ormancılık, 7 (1), Ankara.
2. Serarşlan, M. Z., Bakır, M. (1988). Turizm pazarlamasında sporun yeri ve Türkiye açısından değerlendirilmesi. Pazarlama Dünyası, Mayıs Haziran, 2(9), 28-30.
3. Bell, S. (2008). Design for Outdoor Recreation. New York: Taylor & Francis Inc., ISBN13: 978-0-415-44172-8.
4. Başaran, İ. (2007). Sağlıklı Kentler Kavramının Gelişiminde Sağlıklı Kentler Projesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9/3.

5. Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., Dinç, Y. (2003). Boş Zaman ve Rekreasyon - Örnek Animasyon Uygulamaları, Ankara: Detay Yayıncılık.
6. Van den Berg, A.E., Hartig, T., Staats, H. (2007). Preference for nature in urbanized societies: stress, restoration, and the pursuit of sustainability. *Journal of Social Issues*, 63(1), 79-96.
7. Health Council of the Netherlands (2004). Nature and Health. The influence of nature on social, psychological and physical well-being. Health Council of the Netherlands and Dutch advisory council for research on spatial planning, environment and nature. Publication no. 2004/09.
8. Lieberman, L. (1995). Recreation and Leisure. Baskı Yeri: DB-Link Press, Monmouth, OR.
9. Kara, F., Demirci, A., Kocaman, S. (2008). Şehir coğrafyası açısından bir araştırma: İstanbul'un açık rekreasyon alanlarının değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 76 -95.
10. TÜİK Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Bilgi Sistemi. <http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do> (Erişim Tarihi: 13.09.2018).
11. Özkan, B.M., 2001. Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması. Ege Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, İzmir, 79s.
12. Bal, H. (2001). Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri. Fen-Edebiyat Fak. Yayınları, Isparta.